

הרופאים בין 1933 ל-2023

אדר פרימור

20:00, 16 ביולי 2023

התראות במייל

הנהו כאן. נס המרד של הרופאים. "לא נהיה כאינטלקטואלים, המדענים והמשכילים של גרמניה 1933. לא נעבוד במדינה שחבר האומות יוקיע בשל רודנות, כפי שכבר אכן קורה. לא נשתוק. קולנו יישמע, בין אם במסגרת הר"י (ההסתדרות הרפואית), ובין אם במסגרת חליפית הראויה לשליחותה". בלשון זו, בארצם הזרה להם, דרשו כאלף רופאים בסוף השבוע מיו"ר ההסתדרות הרפואית, שהם חברים בה, להכריז על שביתה כללית במערכת הרפואה עד לגניזה מוחלטת של ההפיכה. "כמה ימי סבל כעת, עדיפים על עידנים של רפואת עולם שלישי כמקובל במשטרים לא דמוקרטיים", קבעו.

גניזה מוחלטת, לא פחות. האגרוף שהרופאים הניפו בסוף השבוע התייחס לישראל של יולי 2023. אבל באופן מודע, ברור ושקול, הרפנס שלהם הוא גרמניה של ינואר 1933. הרופאים מדברים על 33' כמו אחרים, רבים יותר ויותר, שהתפכחותם המאוחרת אינה מותרת מקום רב לספק: הם שומעים פסקת התגברות ונזכרים בחוק ההסמכה הנאצי, הם שומעים על משמר לאומי ועל הצעת החוק לתיקון פקודת המשטרה וחושבים על פלוגות הסער (SA), הם נתקלים בחלקים מ"עם ישראל" — אותם חלקים שיוודאו שכלייתם לא תיתרם לערבי, או שנשותיהם לא יכרעו ללדת לצד ערבייה — והם חושבים על טהרת ה־Volk הגרמני.

ההשוואה הזאת חלקית כמובן. הם אינם סבורים שהיא מוחלטת, אבל חוששים מאוד שאנחנו בדרך לשם, ואין להם שום כוונה להיות חלק מגרסה פשיסטית מודרנית כזאת או אחרת. ובעיקר, הם אינם רוצים להיות במקום שעמדו בו הקולגות שלהם בגרמניה ההיא. גרמניה, שבה עד 1942 יותר ממחצית הרופאים הצטרפו למפלגה הנאצית. גרמניה, שמרבית הרופאים בה היו נכונים לאמץ את תיאוריית ההיגיינה הגזעית. גרמניה, שכמה מחוקריה טוענים היום, שבלא הסיוע הפעיל של קהילת הרופאים והפסיכיאטרים שלה, השואה לא היתה יכולה להתחולל.

צורות שונות של התנגדות התקיימו במשטר הנאצי, נכתב במחקר של אדזארד ארנסט, פרופ' גרמני לרפואה משלימה. החל במחאה (בעל פה, או באמצעות פרסומים), התנגדות פסיבית, הגירה, התפטרות, תמיכה חומרית בקבוצות מאורגנות, עריקה מהשירות הצבאי, סירוב למלא פקודות, ועד לחבלה והתנקשויות. מעטים בלבד הרופאים שנקטו את אחת הפעולות הללו. לעומת זאת היה לרופאים הגרמנים תפקיד מרכזי בהמתה באמצעות גז, זריקות קטלניות והרעבה. רבים מהרופאים שצברו ניסיון בתוכנית המתת החסד היו מעורבים ביישום הפתרון הסופי.

בישראל של 2023 רופאים "צופים בתדהמה ובסלידה עמוקה בשתיקת הכבשים של הארגון (הר"י) בשעה שהארץ משנה את פניה", כדבריהם בפנייה להסתדרות הרפואית. "באין חופש, אין חינוך רפואי, אין מנהיגות מקצועית, אין חופש התארגנות ואין רמה סבירה של רפואה", כתבו. הפנייה להר"י נעשתה כחודש וחצי לאחר שעשרות רופאים בכירים פירסמו הצהרה דומה, שבה קבעו כי "רפואה הומנית וערכית מחויבת לשמירה קפדנית על זכויות אדם, כבוד האדם ובריאות האדם, ללא הבדל מגזר, מגדר, גיל, או מעמד סוציו־אקונומי".

הם הסבירו כי צוותי הרפואה מחויבים לעקרונות הצדק, השוויון והעזרה ההדדית, והוסיפו כי משטר דמוקרטי, לרבות מערכת משפט עצמאית וחזקה, כוח שלטוני מבוזר וביקורת מומחים עצמאית, הם תנאים הכרחיים להשגת מטרות הרפואה, המשך קיומה ושגשוגה. "דמוקרטיה היא ערך אוניברסלי. היא אינה נכס פוליטי־מפלגתי ולא ניתן לפרוס אותה לפרוסות".

אלה הצטרפו ל-300 רופאים במילואים, שבסוף יוני שלחו מכתב לשר הביטחון, יואב גלנט, והשתמשו בו בטיעונים דומים כדי להכריז כי יסרבו לשרת תחת דיקטטורה. כפי שכתב מעל במה אחרת נשיא עמותת "רופאים לזכויות אדם", פרופ' רפי ולדן: "מול המתקפה של האלימות הממסדית, שיש בה סכנת נפשות מוחשית ומיידית, אין זו רק זכותם של הרופאים למחות ולא לציית, זו חובתם".

הרגעים האלה מכוננים ודורשי השראה. רגעים המבקשים להעמיד את שבועת היפוקרטס והאתיקה הרפואית למבחן מחודש. רגעים שנועדו להרחיק את ההשוואה בין ישראל 2023 לגרמניה של 1933. להופכה ללא רלוונטית.

הכותב הוא מנהל המחלקה הציבורית של "רופאים לזכויות אדם"

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

